

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 369
תמוז תשפ"ג

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

מרן רה"י הגר"ג אדלשטיין זצ"ל למד עירובין בזמני המתנה
בהמשך המעמד סיפר אחד מהאברכים, נין למרן רה"י הגר"ג אדלשטיין זצ"ל, שמרן היה כידוע מנצל את זמני המתנה לפני כל תפילה וכדומה, והיה לומד מתוך ספר. וגם אם היה רק שתי דקות היה פותח ספר ולומד בו. והספר הכי מצוי אצלו, היה לימוד במסכת עירובין. הנכדים היו שואלים אותו איזה גמ' להביא, והיה מבקש מסכת עירובין. במשך שנים רבות בשנים האחרונות שהיו בני בית עימו, זה היה מהמסכתות שעיון בהם הכי הרבה בזמנים של המתנה, וחייב מאוד את לימוד העירובין, והיה אומר שזה מזכיר את הלימוד של מסכת יבמות, [כפי הנראה כוונת רבינו מחמת שיש בזה סברות דקות בגדרי תקנות דרבנן].

נברך את כל האברכים שהצטרפו, שיזכו ללמוד את ההלכות בהיקף רחב ובסברות ישרות, ולבאר את פסקי גדולי ההוראה, ולהשפיע בזה לכל הציבור שיהיה חיזוק בשמירת השבת כהלכה.

ביקוש גדול למענה במוקד הטלפוני כולל הדרכה מעשית

בתקופה זו יש ביקוש גדול במוקד הטלפוני, בעקבות הצורך של הרבה אנשים להכיר את ארץ ישראל מקרוב, להנות ממגוון של אוירה שונה, ונוסעים להרבה ישובים מגוונים, כדי להיות בשבת באוירת הישוב. במקומות רבים הישובים אינם באוירת שבת המקובלת בשכונה חרדית קלאסית, ובפרט שישנם ישובים שרובם חילונים, ובכל זאת אנשים מגיעים לשם מחמת שמרגישים הכרח לצאת. לא נעסק כאן בחלק ההשקפתי על מצבים כאלו, אלא רק על החלק ההלכתי שנוגע לענין עירוב. במקומות אלו צריכים להיערך מראש שיוכלו להיות באופן שלא מטלטלים החוצה. כמו כן לגבי המתחם עצמו צריכים ללמוד כיצד לבדוק ולתקנו כהלכה. בימי שישי המוקד נותן מענה לאנשים שמנסים להקים עירובים גם בלי אמצעים, ולפקח שיהיו כהלכה, חלקם במענה טלפוני, וחלקם באמצעות שליחת תמונות במייל.

עשיית מחיצה במכוניות דורשת השקעה והדרכה מדויקת

אחת מהקבוצות שהודרכו בשבוע זה שלח תמונה כדי לשאול את השאלה, בכניסה למתחם היה פתח רחב, ולכן העמיד שני רכבים לחסום את הכניסה, האם זה מועיל. והנה כבר כתבנו כמה פעמים שבמכונית יש כמה הגבלות, א. לפעמים החלק הקידמי והאחורי אינם גבוהים יי טפחים, ב. החלק האחורי בדרך כלל גבוה ג' טפחים מהקרקע ונחשב מחיצה תלויה. ג. בצד הקידמי שיש מדרגה באמצע הגובה מחמת מכסה המנוע, זה פוסל את צירוף הדופן למחיצה, ונחשב שאין גובה יי טפחים ברצף. ועוד פרטים שאכמ"ל.

אבל יש נושא יותר קשה, מחמת שאנשים אינם יודעים ומבינים אותו, וזה לגבי הרווחים שבין הרכב המשך המחיצה, מצוי שטועים בחישוב של העומד מרובה, כיוון שהעומד מרובה צריך שהמחיצות יהיו מכוונות אז כנגד זה, ואנשים חושבים שרכב מול רכב נקרא מכוון. אבל כיון שהמחיצה היא רק לפי הדופן החיצונית של הרכב, כי בחלל אין מחיצה, לכן צריך שתהיה דופן ממשיכה ומגיעה לדופן כשרה, וברוב המקרים זה לא כך.

במקרה זה הסברנו לשואל באריכות את הענין, עד שהוא אמר שעכשיו הוא מבין את יסוד ההלכה, ולפי זה שינה את הצורה של המכוניות, וכן הוסיף להשלים ביניהם עם כריות שהיו לו מיותרות, ותחתיהם עם בלוקים, וכך השלים את המחיצה כהלכה. אנו מביאים שוב את ההלכות האלו, כי הם נוגעים מאוד בתקופה זו, והטעות בהם מצויה מאוד.

בדיקה ועריכת תכנית לקהילה חדשה בעיר קרית אתא

במחלקה לעידוד וסיוע בהקמת עירובים חדשים, לתושבי השכונות שאין להם עירוב שכונתי, הגענו בשבוע האחרון להתישבות החדשה בעיר קרית אתא. לקראת חודש אלול יגיעו בעז"ה עשרות משפחות ראשיות לגור בקהילה החדשה, שכונת כתר תורה. לאור זאת פנה אלינו ראש הכולל ועסקני הקהילה, לערוך תכנית להקמת עירוב שכונתי, כפי אזור המגורים המיועד להם. מיד בתחילת פגישתנו, ראינו את המסירות והנחישות שלהם להצלחת הקהילה, לדאוג לכל העניינים הנצרכים גם מהבחינות ההלכתיות וצרכי קיום חיים חרדיים ברמה גבוהה. יתן ה' שיצליחו בכל מעשי ידיהם, וישפיעו קדושה ותורה על כל הסביבה.

מגוון סיוורים בעירובים ברחבי הארץ, בשיתוף בוגרי השיעורים
שבוע זה התקיימו כמה סיוורים ברחבי הארץ, בהשתתפות עשרות אברכים שראו בשקיקה את קיום הלכות עירובין בזמנינו, במחשה מעשית בשטח. דבר זה הוא עוד חוליה מהפעילות המסורה של מוקד העירוב להטמעת הלכות עירובין בצורה קלה וברורה, לכל שכבות הציבור. בשבוע שעבר התקיימו סיוורים בבני ברק בשכונת נחלת משה, וכן בבני ברק באזור רחוב ראב"ד, וכן בבני ברק ברחוב אלחריזי בקהילת בית השם, בירושלים בשכונת רמות א' החדשה. בשבוע זה התקיימו הסיוורים בבני ברק באזור רחוב ברסלב, ובנתיבות בעירוב של הקהילה. בשבוע הבא יתקיימו בעז"ה סיוורים נוספים, בירושלים באזור רחוב שמואל הנביא, ועוד.

ניתן להתעדכן בקו הירשמה שמספרו - 0747964398

בחודש זה עשינו חידוש גדול בענין הסיוורים, להרחיב את צוות התי"ח של מוקד העירוב. חלק מהסיוורים החדרכו על ידי אברכים שלמדו במסגרת השיעורים, והשקיעו והוכשרו לדעת להסביר את ההלכות בצורה נכונה, להסביר כל לחי מה הפרטים ההלכתיים שהיו צריכים בו, מה המקור לכל הלכה, ומהי ההכרעה בכל דין, אם הוא פוסל מעיק הדין, או רק ראוי להדר בו. וכן לענות לכל השאלות של המשתתפים, שמתעוררים להם שאלות שהאחראי לא עמד עליהם, ובכל זאת לדעת לקשר נכון כל פרט לאיזה הלכה הוא שייך ולבאר את הדין שבו.

סיוורים לכל הציבור בעירובים ברחבי הארץ

אנו מודים לקב"ה על ההתקדמות הגדולה הזו, ומתפללים שזוכה הלאה להעמיד עוד הרבה תלמידים הגונים ות"ח, שידעו להורות את ההלכות כפי שפסקו גדולי ההוראה, וכפי שלמדנו ואספנו מפי רבני זמנינו, דבר דבור על אופנו, לשמור את השבת בקדושה ובשמחה של הזהירות בהלכה.

פתיחת כולל יום שישי ללימוד עירובין למעשה בעיון

בשורה חדשה הגיעה לבני ברק ביום שישי זה, עם פתיחת כולל יום שישי ללימוד הלכות עירובין בעיון. עשרות אברכים שחלקם מלומדי השיעורים, הצטרפו למסגרת הלימוד המיוחד, שכולל גם עיון בדברי הפוסקים, וגם חישוב וליבון הנפק"מ למעשה.

בפתיחת הכולל השתתף מורנו ראש הכולל ורה"י הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א. בדבריו עמד על החשיבות ללמוד את ההלכות ואת הסברות שבהוראות למעשה, מתוך הבסיס והמקורות שכתבו הראשונים והאחרונים. והמשיל את הדברים לדיני מקוה, שאם יש במקוה ארבעים סאה מי גשמים, אפילו אם תוסיף עליהם הרבה מים שאובים, הם נשארים כשרים, ואדרבה עושים שגם מה שהוספת נהיה טוב כמי הגשמים. אבל אם בתחילת המקוה היה בסה"כ שלושת לוגים של מים שאובים, אפילו אם תוסיף ארבעים סאה מי גשמים, ואפילו עוד יותר, זה לא יעזור, כי הכל כבר מתסס על מים שאובים שאינם כשרים.

הלימוד של הגמ' והראשונים, הם המי גשמים, בזה לומדים את הסברות הנכונות והגדרים הנכונים, ואם מתחילים עם זה אפשר להוסיף על זה את הסברות שמתחדשות לכל אדם, החקירות והנפק"מ, שהם כתוספת מים שאובים ששאב מעצמו, כי אז הם באים כתוספת למי גשמים, לסברות נכונות, אז גם הם נאמרים בסברה ישרה ונכונה. אבל מי שמתחיל עם הסברות של עצמו לפני שלמד היטב את הגמ' והראשונים, ואחר כך מסדר את דבריו שלפי הצד הזה אפשר להסביר את הגמ' כך, זה לא יהיה טוב, כי הבסיס בהתחלה הם המים שאובים לבד, וכל מה שמוסיף אחר כך מגיע על הבנה שלא תמיד נכונה, וקשה לשנות את שורש הטעות העדינה.

כמה טוב שמתקבצים כאן ללמוד את הלכות עירובין מהיסודות, על פי מה שמלמד הגר"מ אנגלרד שליט"א שכבר התמחה בלימוד הזה היטב. יתן ה' שתזכו ללמוד טוב ולכוון לאמיתיה של תורה.

רבים צריכים לו!
הבנת
למה?
מתי?
זה העירוב!
גם בעיר שאנו גר כל השנה
גם כשנגיע לעיר אחרת לשבת של שמחה
גם כשהבחור בישיבה יסע לשבת גיבוש בצפון
גם כשהבת בסמינר תיסע לשבת במתחם בדרום
גם כשאולץ לבקר את הסאב שנמצא בבית החולים
גם כשאסע לדלתון לשבת נופש משפחתי
צריך את המוקד המקצועי והעדיני,
לברר, לישאול, לתקן - כולם צריכים אותו,
כולנו נמשיך להגדיל ולהרחיב אותו.
לתרומות - במכשירי נדרים פלוס / או קהילות - בחיפוש "מוקד העירוב". תרמת, זכית!

שמבואר בסוגיא של מביי שצידו אחד ארוך וצידו אחד קצר, שנפסק בשו"ע (סי' שס"ג סעיף ל') שהלחי שנמצא כנגד הקיר הקצר נחשב סוגר בקו ישר ולא באלכסון, [וממילא חלק מהמבוי נשאר מחוץ לסגירה שלו.

ובביאור הלכה שם כתב שה"ה בשני פסים של חצר, צריכים שיהיו מכוונים זה כנגד זה ממש, לדעת המשנ"ב מספיק שבעין זה נראה ישר, ולדעת החזו"א צריך שיהיה ישר באמת. ויש להסתפק האם בדין פס ד' ג"כ הדין כן, או שמא כיון שיש לו רוחב ד' טפחים, יש אפשרות להגדיר שהוא יסגור באלכסון לפי הצורה שהפס עומד. במסגרת הלימוד שאלנו ת"ח העוסקים בהלכה למעשה בעירובין, וזה היה ידוע אצלם כשאלה שאין לה הכרעה. נציין כאן את השאלה לקוראי הגליון, שהרבה מתוכם לומדים את ההלכות, אולי ימצא מקור לדין זה. נשמח לקבל תשובות מהקוראים.

הפתרון הנכון הוא בדין עומד מרובה העם "מקבל"

למעשה, אם צריך שיהיה מכוון לפי צורת המקום, א"כ צריך להתבונן טוב מאוד מה הצורה שנוצרה ע"י ההיקף שעשינו, שזה דבר מסובך כי שום קו אינו ישר, הכל מזדגג. לכן עדיף שלא להסתמך על דין פס ד'. והצענו לו להשתמש בדין עומד מרובה, שגם הוא מועיל ברוח אחת עדי אמות, [בנחצר שאין לה דין מבוי אפילו בשני צדדים, עי' משנ"ב סי' שס"ה סק"ן]. ובעומד מרובה אפשר לכוון אותו עכ"פ לפי מחיצה באורך הפירצה, זאת אומרת שאם אנו מדברים על פתח ברוחב 4 מטר, צריך להתחשב בצורה של הגדר הסמוכה לפתח באורך 4 מטר, שכאשר היא תמשיך בקו ישר תפגוש ב"מקבל שהעמיד ממול.

והנה גם בזה היתה הלכה נוספת, כיון שאין להם גדרות, אלא רק צורות הפתח, האם זה נחשב עומד מרובה. להלכה יוצא מדברי המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ג ובה"ל שם) שהצורה פ' נחשבת עומד, אלא שאסור שתהיה פירצה סמוך לצוה"פ. לכן אמרנו להם להוסיף בקצה הפתח קרש באורך ד' טפחים, ולכוון אותו בצורה הממשיכה את הקו של חוט הצוה"פ, ולהעמיד את המקבל מולו, באופן שיהיה רחב, שיהיה ברור שהעומד המרובה פוגש את ה"מקבל" שמומלו.

האם יושבי אוהלים והגרים בממונית צריכים עירוב חצרות

נביא עוד שאלה אחת מתוך השאלות שהיו להם, האם צריך להניח עירוב חצרות. כיון שכעת הם אוכלים באוהל שבנו, ואולי יאכלו גם בתוך הטנדר המשמש כבית. ויש כאן שתי שאלות, א. האם אוהל שנבנה לתקופה נחשב כדירה לחייב בעירוב, עי' בשו"ע סי' ש"ב שיושבי אוהלים חייבים בעירוב, ועיין בביאור הלכה שהאר"ך בכמה שיטות האם דוקא באוהל של שיירה או ליום אחד פטור, אבל אוהל על מנת לגור כאן חייב בעירוב. ויש לדון אם צריך שיהיו לו מחיצות טובות, כי במקרה זה שהאוהל נעשה אכילה המחיצות היו מגולגלות.

ב. האם הטנדר חייב עירוב, כיון

שמבואר בשו"ע (סי' שס"ז ס"ג) שבית שמחייב עירוב צריך שיהיה בו ד' על ד' אמות, ובטנדר הרוחב הוא פחות משני מטרים. אבל המשנ"ב שם הביא מחלוקת הפוסקים בחדר צר וארוך שיש כדי לרבע, ולמעשה לגבי חיוב עירוב יש להחמיר. לכן אמרנו להם לעשות עירוב בלי ברכה. ובפרט שהמצב במקומות כאלו משתנה ברגע, ויתכן שעד שבת יבוא עוד מישהו עם קראווון לקיים ישוב ארץ ישראל במקום הזה, לכן אמרנו להם שיניחו עירוב בלי ברכה. אבל שאל האחראי איפה להניח, האם באוהל, או בטנדר. ויש להאריך בזה, ואכמ"ל.

בעריכת התכנית עברנו בית אחרי בית, לבדוק איך כדאי לבנות את העירוב, היכן יש גדרות, ועד כמה כדאי להתרחב בשביל שיהיו גדרות יותר רצופות, היכן אפשר להעמיד עמודים, ומה השיקולים הנוספים הנדרשים באופי של מקום כזה. לאחר סיור ארוך בהשתתפותם, הגענו למסקנה די ברורה. הנתונים עברו למשרד לעריכת התכנית על גבי מפה מתצלום אוויר, על מנת לאפשר את הביצוע שלה. עדיין הדרך לא קצרה, אבל נקווה שההשקעה שלנו תביא בעזרת ה' את הקמת העירוב לעוד עשרות משפחות אברכים בעוד קהילה.

עשיית עירוב לגבעה החדשה, עמודי עירוב מבזנטים

בין השאלות שהגיעו ביום שישי למוקד הטלפוני, הגיעו שאלות עבור קבוצה של דתיים שהתחילה להשתכן בגבעה בשטחי י"ש, ופתח חווה עם מגורים, באזור העיר עמנואל [כתמורה לפיגוע שאירע בשבוע האחרון]. הקבוצה פנתה לאחראי בעיר עמנואל, שנמנה בין הצוות של מוקד העירוב, והוא לקח איתו עוד כמה אברכים שלמדו במסגרת השיעורים של מוקד העירוב, והלכו לסייע להם בעשיית העירוב. בגבעה זו עדיין לא היו קראוונים למגורים, אלא הם עשו לעצמם אוהל גדול, וכן הביאו טנדר גדול שמשמש בינתיים כמגורים.

בעשיית העירוב המאוולתה, הם רצו להשתמש בתל המתלקט של הגבעה, אך לומדי השיעורים ידעו להסביר להם שלא שייך השיפוע לא תלול כל הדרך, ואין חיבור בין התל להמשך ההיקף, ולכן הדריכו אותם להשתמש רק בצורות הפתח.

בעשיית צורת הפתח, הם השתמשו בעמודי גדר הנקראים בזנטים, אך הבעיה הידועה בעמודים אלו, שאין דרך לעשות שהחוט יהיה קשור באופן שיהיה קבוע מעליהם, בלי לגלוש לצד, כי אין מלמעלה רוחב כלשהו לתקוע בורג, ואם עושים בורג הוא רק בחיבור מהצד, ולכן החוט יכול להחליק לצד בקלות, ואז העירוב נפסל בלי ששמים לב, כיון שרואים שהחוט שלם ולא נקרא, ולא מבחינים בשינוי הקטן. למעשה שם לא היתה ברירה אחרת, והם השתמשו בהם, אבל הדריכו את האנשים שיפקחו עין וישמירו לב שהחוט חייב להיות מעל הברזל ולא מהצד.

כיום שיש להם היו שם עד שעה מאוחרת לסדר את כל הדברים כהלכה, וביום שני בעש אחד מהם לבדק, ומצא שמתוך כל החוטים, אחד החליק לצד ונפסל. יתכן מאוד שזה קרא אחרי שבת, אבל זה מלמד אותנו שוב שאי אפשר לסמוך על החזקה שהנחתי את החוט מעל העמוד, אלא יש ללמוד מהנסיון שזה מתנדנד וזו נופל. וכדי להישמר מחילול שבת, חייבים לעשות בצורה מסודרת.

להקפיד שהאבנים סביב לעמוד לא יעשו אותו מחיצה תלויה

בהעמדת העמודים השגיחו על עוד מגוון הלכות, שהעמודים יעמדו ישר עד כמה שניתן, למתוח את החוטים, שלא יהיה מחיצה המפסיקה תחת הפתח, ועוד. בין הפרטים שהם הדריכו ועשו, היה קושי לתקוע את העמודים עמוק, בגלל שהאדמה סלעית. לכן השתמשו גם לייצב את העמודים עם אבנים. וכאן העירו להם שלא תהיה ערימה יותר מג' טפחים, כי אז יוצא שהעמוד מתחיל בגובה מהקרקע ונחשב מחיצה תלויה, כמ"ש החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח). לכן הם עבדו לרדד את גל האבנים.

השתמשות בפס ד' טפחים כשאי אפשר לעשות חוט

בכניסה למקום היה שביל שעוברים בו רכבי צבא, ויש לרכבים אלו אנטנות גבוהות, ממילא הם ידעו שאי אפשר לעשות שם צורת הפתח נמוכה, וגם עם הקרשים הגדולים שהיו להם שאורכם שלושה מטרים, זה ג"כ לא מספיק. האחראי התקשר לשאול האם יש פתרון להשאיר את הפתח פחות מ' אמות בלי צורת הפתח, עם עשיית "פס ד'".

המשיב אמר לו שזה אפשרי, אך יש לזה כמה תנאים, וכיון שהוא מלומדי השיעורים, יוכל להבין אותם נכון ובקצרה. א. זה המקום היחיד ולא משאירים כמה פרוצות, כי פס מועיל רק ברוח רביעית. ב. הפס יהיה צמוד תוך ג' טפחים לעמוד של צוה"פ, כי אם הוא רחוק ג' טפחים אינו מועיל, [כמבואר בשו"ע סי' שס"ג ס"ו לגבי לחין]. ג. למדוד שכנגד הפס, [שהוא כביכול מחיצה ברוחב ד' טפחים], יהיה "מקבל" רחב, כלומר שאם נמשיך את הפס בצורה שלו, אז יפגוש במחיצה שבצד השני של הפתח, ולא יהיה כמו פירצה בקרן זווית.

לאיזה מיוון להעמיד את הפס לפי צורת המקום

אבל עדיין יש שאלה שאין לה תשובה, שבס"ד למדנו אותה בדיוק השבוע, בפתחת הכולל של ימי שישי. איך לדעת באיזה זווית להעמיד את הפס הנ"ל, האם אני יכול להעמיד באיזה צורה שאני רוצה, ורק לכוון אותו כנגד ה"מקבל" שאני מעמיד, או שמא הסגירה של פסים היא דוקא לפי הצורה הכללית של המקום, לפי מה שייקרא רוח רביעית שלו, כמו

בשבוע הקרוב יתקיימו בעז"ה שיעורים מיוחדים לדעת כיצד לנהוג לגבי הטלטול במקומות נופש בעיר בני ברק, ליל שבת פרשת בלק
 בביהמ"ד היכל יצחק [ליד נחלת משה] רח' רדזימין, אחרי קב"ש
בישיבת מיר בירושלים - ביום רביעי ט"ז תמוז
 במסגרת שיעורי עומק הפשט, ביהמ"ד קרלין, בשעה 2:00 בצהריים
בעיר ביתר עילית - במוצאי שבת פרשת פנחס
 בביהמ"ד "קהל עדת ירושלים" - מתמידים, בשעה 10:00 בלילה